

CUPRINS

CAPITOLUL I

ASPECTE GENERALE PRIVIND TEORIA CONȚINUTULUI INFRAȚIUNII..... 7

1. Infrațiunea și conținutul infracțiunii	7
1.1. <i>Conceptul de conținut generic obiectiv al infracțiunii</i>	7
1.2. <i>Teorii cu privire la structura conținutului de infracțiune</i>	12
1.3. <i>Concepția doctrinei penale române cu privire la conținutul de incriminare</i>	18
1.4. <i>Noțiunile de act constitutiv al infracțiunii și de termeni ai infracțiunii</i>	28
1.5. <i>Concepția doctrinei penale italiene asupra conținutului infracțiunii</i>	31
1.6. <i>Concepția doctrinei penale franceze cu privire la conținutul infracțiunii</i>	32
1.7. <i>Concepția doctrinei penale germane referitoare la conținutul infracțiunii</i>	33
2. Latura obiectivă a conținutului constitutiv al infracțiunii și elementele ei componente	36
2.1. <i>Latura obiectivă a conținutului constitutiv al infracțiunii</i>	36
2.2. <i>Distincția dintre noțiunile de acțiune, act și faptă</i>	40
3. Elementul material al laturii obiective	43
3.1. <i>Elementele laturii obiective</i>	43
3.2. <i>Definirea noțiunilor de acțiune și inacțiune</i>	46
3.2.1. <i>Acțiunea</i>	46
3.2.2. <i>Inacțiunea</i>	51
3.3. <i>Opinii exprimate în doctrina penală română în legătură cu inacțiunea</i>	52
3.4. <i>Condițiile inacțiunii, ca element material al laturii obiective</i>	55

3.5. <i>Concepția doctrinei penale franceze asupra omisiunii</i>	57
3.6. <i>Concepția doctrinei penale spaniole cu privire la omisiune</i>	59
3.7. <i>Concepția doctrinei penale germane referitoare la omisiune</i>	59
3.8. <i>Concepția doctrinei penale italiene în privința omisiunii</i>	60
3.9. <i>Concepția doctrinei penale engleze cu privire la omisiune</i>	61

CAPITOLUL II

OMISIUNEA PROPRIE	62
1. Omisiunea propriu-zisă și izvoarele obligației de a acționa	62
1.1. <i>Premisele incriminării omisiunii proprii</i>	62
1.2. <i>Justificarea incriminării omisiunii</i>	65
1.3. <i>Evoluția gândirii juridice cu privire la incriminarea omisiunii</i>	68
1.4. <i>Izvoarele obligației de a acționa</i>	74
1.4.1. <i>Izvoarele obligației de a acționa în concepția doctrinei penale române</i>	75
1.4.2. <i>Caracterul normelor penale care generează obligația de acționa</i>	83
1.4.3. <i>Punctul de vedere al instanțelor penale române cu privire la obligația de a acționa</i>	85
1.4.4. <i>Concepția doctrinei penale engleze referitoare la izvoarele obligației de a interveni</i>	88
1.4.5. <i>Concepția doctrinei penale americane cu privire la geneza obligației de a acționa</i>	92
1.4.6. <i>Punctul de vedere al instanțelor americane referitor la omisiune</i>	94
1.5. <i>Morala - izvor al obligației de a acționa</i>	99
1.6. <i>Consecințele incriminării omisiunii proprii</i>	103
2. <i>Caracterele faptei omisive</i>	104
2.1. <i>Caracterul ilicit al faptei omisive</i>	105
2.2. <i>Tipicitatea faptei omisive</i>	107
2.2.1. <i>Concepția doctrinei penale europene cu privire la tipicitate</i>	108

2.2.2. <i>Concepția doctrinei penale române despre tipicitate</i>	111
2.3. <i>Antijuridicitatea faptei omisive</i>	116
2.3.1. <i>Concepția doctrinei penale europene cu privire la antijuridicitate</i>	117
2.3.2. <i>Raportul dintre antijuridicitate și tipicitate</i>	121
2.3.3. <i>Concepția doctrinei penale române cu privire la antijuridicitate</i>	121
2.3.4. <i>Antijuridicitatea faptei omisive</i>	122
3. <i>Fazele infracțiunii omisive proprii</i>	123
3.1. <i>Actele preparatorii în cazul infracțiunii omisive proprii și tratamentul lor juridic</i>	123
3.1.1. <i>Actul preparator al infracțiunii omisive proprii</i>	123
3.1.2. <i>Sanționarea actelor preparatorii ale infracțiunii omisive proprii</i>	123
3.2. <i>Tentativa în cazul infracțiunii omisive proprii și sanționarea acesteia</i>	125
3.2.1. <i>Tentativa la infracțiunile omisive proprii</i>	125
3.2.2. <i>Sanționarea tentativei</i>	127
3.2.3. <i>Concepția privind tentativa la infracțiunile omisive în dreptul comparat</i>	128
3.2.4. <i>Concepția doctrinei penale române cu privire la tentativa la infracțiunile omisive proprii</i>	134
3.2.5. <i>Problema tentativei în cazul infracțiunilor continue omisive</i>	135
3.3. <i>Consumarea și epuizarea infracțiunii omisive proprii</i>	136
3.3.1. <i>Consumarea infracțiunii omisive proprii</i>	136
3.3.2. <i>Teorii privind momentul consumării infracțiunilor omisive proprii</i>	140
3.3.3. <i>Epuizarea infracțiunii omisive proprii</i>	142
3.3.4. <i>Cauze de întrerupere a infracțiunii continue omisive</i>	146
3.4. <i>Caracterul continuu al faptei omisive</i>	148
3.4.1. <i>Conceptul de infracțiune continuă în doctrina română</i>	149
3.4.2. <i>Momentul consumativ și momentul epuizării infracțiunii continue</i>	150
3.4.3. <i>Structura infracțiunii omisive continue</i>	152

3.4.4. Elementul material al infracțiunii continue	154
3.4.5. Categoriile de infracțiuni continue	157
3.4.6. Concepția doctrinei penale române asupra caracterului continuu al infracțiunii omisive	163
4. Formele vinovăției în cazul omisiunii proprii	167
4.1. Structura elementului subiectiv în cazul faptei omisive ..	167
4.1.1. Factorul volitiv al vinovăției	167
4.1.2. Factorul intelectual al vinovăției	168
4.2. Elemente specifice ale factorului intelectual în cazul faptei omisive	169
4.3. Concepția legii penale române cu privire la elementul subiectiv al omisiunii	170
4.4. Doctrina română de drept penal cu privire la elementul subiectiv al omisiunii	171
4.5. Concepția dreptului comparat cu privire la elementul subiectiv al infracțiunii omisive	173
4.6. Legea penală română și formele vinovăției în cazul omisiunii	175
4.7. Particularități ale formelor vinovăției în cazul infracțiunilor omisive proprii	180
4.7. Praeterintenția în cazul faptei omisive proprii	184
4.8. Intenția repentină și intenția premeditată în cazul faptei omisive	188
5. Subiectul activ și participația penală în cazul infracțiunilor omisive proprii	190
5.1. Subiectul activ al infracțiunii omisive proprii	190
5.2. Subiectul activ special al unor infracțiuni omisive proprii	191
5.3. Participația penală la infracțiunile omisive proprii	194
5.4. Participația penală la infracțiunile omisive proprii	197
5.5. Complicitatea negativă la infracțiunile omisive	197
5.6. Complicitatea prin omisiune	205
6. Urmarea socialmente periculoasă a omisiunii proprii	206
6.1. Urmarea socialmente periculoasă – rezultat material sau stare de pericol	206
6.2. Urmarea socialmente periculoasă a infracțiunii omisive proprii	208

6.3. Valorile sociale ocrotite prin incriminarea infracțiunilor omisive proprii	211
7. Legătura de cauzalitate în cazul omisiunii proprii	213
7.1. Caracterul causal al omisiunii.....	213
7.2. Teorii cu privire la caracterul causal al omisiunii în doctrina penală europeană.....	214
7.3. Teorii privind caracterul causal al omisiunii în doctrina penală română	231
7.4. Particularități ale metodologiei de determinare a raportului de cauzalitate în cazul infracțiunilor omisive.....	239
7.5. Problema raportului causal în cazul infracțiunilor de pericol.....	240
7.6. Raportul de cauzalitate în cazul infracțiunilor omisive de pericol	241
7.7. Raportul de cauzalitate în cazul infracțiunilor omisive materiale de rezultat	243
7.8. Raportul de cauzalitate al omisiunii în practica instanțelor judecătorești	244

CAPITOLUL III

INFRAȚIUNEA OMISIVĂ IMPROPRIE (OMISIUNEA PRIN COMISIUNE)	248
1. Conceptul de infracțiune omisivă improprie	248
2. Tentativa și consumarea infracțiunilor omisive improprii	250
3. Forma de vinovăție cu care se comit infracțiunile omisive improprii	251
4. Subiectul infracțiunilor omisive improprii	251
5. Infracțiuni omisive improprii în legea penală română și conținutul lor constitutiv.....	252
6. Punctul de vedere al instanțelor judecătorești cu privire la infracțiunile omisive improprii	263

CAPITOLUL IV

OMISIUNEA IMPROPRIE (INFRAȚIUNEA COMISIVĂ SĂVÂRȘITĂ PRIN OMISIUNE)	266
---	------------

1. Noțiunea de comisiune prin omisiune. Fundamentul răspunderii pentru omisiunea improprie.....	266
1.1. <i>Preceptul normei de incriminare a comisiunii prin omisiune</i>	266
1.2. <i>Conceptul de comisiune prin omisiune în dreptul comparat</i>	270
1.2.1. <i>Reglementarea omisiunii improprii în legislația spaniolă și concepția doctrinei penale spaniole cu privire la omisiunea improprie</i>	271
1.2.1.1. Reglementarea omisiunii improprii în legislația spaniolă	271
1.2.1.2. Concepția doctrinei penale spaniole cu privire la omisiunea improprie	275
1.2.2. <i>Reglementarea comisiunii prin omisiune în legea penală italiană și concepția doctrinei penale italiene cu privire la omisiunea improprie</i>	297
1.2.2.1. Reglementarea comisiunii prin omisiune în legea penală italiană	297
1.2.2.2. Concepția doctrinei penale italiene cu privire la omisiunea improprie	298
1.2.3. <i>Comisiunea prin omisiune în legea penală greacă</i>	302
1.2.4. <i>Reglementarea comisiunii prin omisiune în sistemul penal elvețian</i>	302
1.2.5. <i>Conceptul de comisiune prin omisiune în sistemul de common law și în sistemul juridic american</i>	305
1.2.5.1. Conceptul de comisiune prin omisiune în sistemul de common law	305
1.2.5.2. Conceptul de comisiune prin omisiune în sistemul juridic american	309
1.2.6. <i>Reglementarea omisiunii improprii în legislația germană și concepția doctrinei penale germane cu privire la omisiunea improprie</i>	309
1.2.6.1. Reglementarea omisiunii improprii în legislația germană	309
1.2.6.2. Concepția doctrinei penale germane cu privire la omisiunea improprie	311
1.2.7. <i>Conceptul de comisiune prin omisiune în sistemul penal suedez</i>	313

1.2.8. <i>Reglementarea omisiunii improprie în legea penală franceză, concepția doctrinei penale și jurisprudenței franceze cu privire la omisiunea improprie</i>	314
1.2.8.1. Reglementarea omisiunii improprie în legea penală franceză	314
1.2.8.2. Concepția doctrinei penale franceze cu privire la omisiunea improprie	315
1.2.8.3. Poziția jurisprudenței franceze față de omisiunea improprie	321
1.2.9. <i>Reglementarea comisiunii prin omisiune în legea penală română și concepția doctrinei penale române cu privire la comisiunea prin omisiune</i>	324
1.2.9.1. Reglementarea comisiunii prin omisiune în legea penală română	324
1.2.9.2. Comisiunea prin omisiune în accepțiunea doctrinei penale române.....	337
2. Deosebiri dintre omisiunea proprie și improprie	346
3. Concilierea comisiunii prin omisiune cu principiul legalității incriminării	350
4. Formele infracțiunii comise săvârșită prin omisiune.....	353
4.1. <i>Actele preparatorii la infracțiunile comise săvârșite prin omisiune</i>	353
4.2. <i>Tentativa la infracțiunile comise săvârșite prin omisiune</i>	354
4.3. <i>Punctul de vedere al dreptului comparat cu privire la tentativa la infracțiunile comise prin omisiune</i>	356
4.4. <i>Delimitarea tentativei la o infracțiune comisivă prin omisiune de infracțiunea omisivă proprie consumată</i>	357
4.5. <i>Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului în cazul comisiunii prin omisiune</i>	360
4.6. <i>Consumarea și epuizarea infracțiunii comise prin omisiune</i>	362
5. Urmarea socialmente periculoasă a omisiunii improprie	363
6. Legătura de cauzalitate în cazul infracțiunilor comise prin omisiune	365

6.1. Stabilirea legăturii de cauzalitate în cazul <i>infrațiunilor comise săvârșite prin omisiune</i>	365
6.2. Particularități ale modului de determinare a raportului în cazul <i>infrațiunii comise prin omisiune</i>	366
7. Vinovăția în cazul comisiunii prin omisiune.....	366
7.1. <i>Formele vinovăției în cazul infrațiunilor comise prin</i> <i>omisiune</i>	366
7.2. <i>Infrațiuni comise prin omisiune săvârșite cu</i> <i>praeterintenție</i>	368
8. Subiectul <i>infrațiunii comise prin omisiune</i>	368
8.1. <i>Persoana fizică - subiect activ al omisiunii improprii</i>	368
8.2. <i>Săvârșirea infrațiunilor comise prin omisiune de</i> <i>către persoana juridică</i>	369
9. Participația penală la <i>infrațiunile comise prin omisiune</i>	370

CAPITOLUL V

UNITATEA DE INFRAȚIUNE ÎN CAZUL FAPTEI OMISIVE..... 373

1. Unitatea de <i>infrațiune</i>	373
2. Unitatea naturală de <i>infrațiune</i>	373
3. Unitatea legală de <i>infrațiune</i>	379
3.1. <i>Infrațiunea săvârșită prin omisiune ca infrațiune</i> <i>continuată</i>	379
3.2. <i>Infrațiunile săvârșite prin omisiune ca infrațiuni</i> <i>complexe</i>	383
3.3. <i>Infrațiunile săvârșite prin omisiune și infrațiunea</i> <i>progresivă</i>	387
3.4. <i>Infrațiunile omise și infrațiunea de obicei</i>	389

CAPITOLUL VI

TEHNICI DE INCRIMINARE A INFRAȚIUNII SĂVÂRȘITE PRIN OMISIUNE (PROPRIE SAU IMPROPRIE) 391

1. Conținuturi deschise de <i>infrațiune</i> și conținuturi închise de <i>infrațiune</i>	391
1.1. <i>Conținuturi deschise de incriminare</i>	391
1.2. <i>Conținuturi închise de incriminare</i>	398
2. Conținuturi complete (integrale) și conținuturi incomplete (trunchiate) de <i>infrațiune</i>	400

2.1. <i>Conținuturi complete de infracțiune</i>	400
2.2. <i>Conținuturi incomplete de infracțiune</i>	402
3. Conținuturi simple și conținuturi complexe de infracțiune.....	403
3.1. <i>Conținuturi simple de infracțiune</i>	403
3.2. <i>Conținuturi complexe de infracțiune</i>	405
4. Modul de redare al lui <i>verbum regens</i> în norma de incriminare a infracțiunii comise prin omisiune	406
5. Problema legalității incriminării în cazul utilizării tehnicilor de incriminare prin norme incomplete	410
6. Interpretarea normelor penale de incriminare a unor infracțiuni cu conținut incomplet de incriminare comise prin omisiune	414
7. Previzibilitatea și accesibilitatea normei de incriminare a faptei omisive în viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului.....	421
8. Principiul neretroactivității legii penale și fapta omisivă.....	427

CAPITOLUL VII

PROBLEME PRIVIND APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP ȘI SPAȚIU REFERITOARE LA FAPTA OMISIVĂ.....

1. Teorii privind determinarea aplicării legii penale în timp.....	432
2. Fapta omisivă și conflictul în timp al legilor penale	434
2.1. <i>Legea aplicabilă infracțiunilor omisive pure</i>	434
2.2. <i>Legea aplicabilă infracțiunilor comisive săvârșite prin omisiune</i>	437
2.3. <i>Legea aplicabilă infracțiunii omisive săvârșită prin comisiune</i>	439
3. Determinarea legii penale aplicabile infracțiunii omisive în alte situații.....	440
4. Excepții de la principiul activității legii penale.....	442
5. Viziunea dreptului comparat cu privire la momentul săvârșirii faptei omisive	445
6. Fapta omisivă și aplicarea legii penale în spațiu	445
6.1. <i>Teorii privind aplicarea legii penale în spațiu</i>	445
6.2. <i>Locul comiterii infracțiunilor săvârșite prin omisiune în accepțiunea legii penale române</i>	449
6.3. <i>Locul comiterii infracțiunilor săvârșite prin omisiune în accepțiunea dreptului comparat</i>	450

CAPITOLUL VIII

CAUZELE JUSTIFICATIVE ȘI CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ
CARACTERUL PENAL AL FAPTEI OMISIVE..... 451

1. Fapta omisivă – faptă tipică și antijuridică..... 451
2. Cauzele justificative și deosebirea dintre acestea și alte cauze cu relevanță penală 453
3. Incidența cauzelor justificative și a cauzelor care înlătură caracterul penal asupra faptei omisive..... 456
 - 3.1. *Fapta omisivă și legitima apărare*..... 456
 - 3.1.1. *Concepția actualului și Noului Cod penal cu privire la legitima apărare*..... 456
 - 3.1.2. *Omissionea și condițiile legitimei apărări* 458
 - 3.2. *Fapta omisivă și starea de necesitate*..... 462
 - 3.2.1. *Justificarea stării de necesitate*..... 462
 - 3.2.2. *Concepția actualului și Noului Cod penal cu privire la starea de necesitate*..... 463
 - 3.2.3. *Condițiile stării de necesitate și omisiunea* 464
 - 3.2.4. *Efectele stării de necesitate asupra faptei omisive* 466
 - 3.3. *Fapta omisivă - ordinul legii și comanda autorității legitime* 468
 - 3.3.1. *Consacrarea legală și fundamentarea ordinului legii drept cauză justificativă* 468
 - 3.3.2. *Persoana îndreptățită să invoce ordinul legii* 472
 - 3.4. *Condițiile ordinului legii ca și cauză justificativă* 472
 - 3.4.1. *Consecințele invocării ordinului legii asupra faptei ilicite*..... 473
 - 3.4.2. *Incidența ordinului legii în materia faptelor omisive*. 473
 - 3.5. *Fapta omisivă și consimțământul victimei* 474
 - 3.5.1. *Fundamentul cauzei justificative a consimțământului victimei* 474
 - 3.5.2. *Condițiile cauzei justificative a consimțământului victimei* 475
 - 3.5.3. *Omissionea și consimțământul victimei* 476
 - 3.5.4. *Consimțământul victimei în cazuri speciale* 477
 - 3.5.5. *Consimțământul victimei în viziunea dreptului comparat* 480

3.6. <i>Fapta omisivă și constrângerea fizică</i>	481
3.6.1. <i>Justificarea și condițiile în care operează cauza de neimputabilitate a constrângerii fizice</i>	481
3.6.2. <i>Consecințele constrângerii fizice asupra faptei omisive</i>	482
3.7. <i>Fapta omisivă și constrângerea morală</i>	483
3.7.1. <i>Fundamentarea și condițiile constrângerii morale</i>	483
3.7.2. <i>Consecințele constrângerii morale asupra faptei omisive</i>	484
3.8. <i>Fapta omisivă și cazul fortuit</i>	485
3.8.1. <i>Caracterul și condițiile cazului fortuit</i>	485
3.8.2. <i>Consecințele cazului fortuit asupra faptei omisive</i>	487
3.9. <i>Fapta omisivă și eroarea de fapt</i>	488
3.9.1. <i>Conceptul de eroare în dreptul penal</i>	488
3.9.2. <i>Condițiile erorii și efectele ei asupra faptei ilicite</i>	490
3.9.3. <i>Incidența erorii asupra faptei omisive</i>	491
3.9.4. <i>Eroarea asupra normei extrapenale care completează o normă penală divizată</i>	494

CAPITOLUL IX

CAUZE SPECIALE DE IMPUNITATE, CAUZE DE ATENUARE ȘI DE AGRAVARE A RĂSPUNDERII PENALE ÎN CAZUL FAPTEI OMISIVE	497
1. <i>Concepte și delimitări</i>	497
2. <i>Cauze speciale de nepedepsire (impunitate) și atenuare a răspunderii penale în cazul infracțiunilor omisive proprii</i>	499
3. <i>Cauze speciale de nepedepsire (impunitate) și atenuare a răspunderii penale în cazul infracțiunilor omisive improprii</i> ..	508
4. <i>Cauze speciale de agravare a răspunderii penale în cazul infracțiunilor omisive proprii</i>	510

CAPITOLUL X

INCIDENȚA CAUZELOR CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ SAU EXECUTAREA PEDEPSEI ÎN CAZUL FAPTEI OMISIVE	516
--	------------

1. Efectele amnistiei asupra faptei omisive	516
2. Efectele prescripției răspunderii penale asupra faptei omisive	520
3. Efectele grațierii asupra faptei omisive.....	523
Bibliografie	527